

Het zal lokaal zijn, of niet zijn

Over lokale macht, sterke vrijwilligers en decentralisatie van beleidsthema's

Peter Wouters (redactielid, coördinator sociaal-cultureel werk KH Leuven)

Doorheen de jaren hebben vele grote organisaties zich ontwikkeld volgens hetzelfde model: lokaal een groep van leden/sympathisanten met actieve besturen en bovenlokaal beroepskrachten en ondersteunende diensten. Vredeseilanden, 11.11.11, KAV, ACW, chiro... ze kozen allemaal voor hetzelfde model. Zowel financiële overwegingen als het basisidee van zelforganisatie lagen/liggen hiervoor aan de basis.

Het is een gewaardeerd systeem dat heeft gezorgd voor legitimering van het 'middenveld': er is *knowhow*, er is een draagvlak en er is engagement. Ik refereer in de marge aan het interessante onderzoek van Danny Wildemeersch naar langdurig engagement. Hij vond drie kernbegrippen die de basis hiervoor vormen: verlangen (naar iets), vermogen (om veranderingen aan te sturen) en verbondenheid (groepsgevoel via bijvoorbeeld ideologie). Bovenstaand model laat dit perfect toe.

Lokaal plaatst dit model de vrijwilliger in een zelforganisatie. Een bestuurslid is zo sterk als de lokale werking waartoe hij of zij behoort en gebruikt de bovenbouw voor informatie en vorming om zijn of haar opdracht naar behoren uit te voeren. Deze positie laat vele vrijwilligers boven zichzelf uitgroeien. Vrijwilligerswerk biedt kansen en verantwoordelijkheidsgevoel en het levert succeservaringen op. Vele duizenden vrijwilligers doen op die manier aan politiek. Het lokale beleid ondergaat effectief invloed en we kunnen

spreken van een gedeelde macht tussen lokale beleidsverantwoordelijken en het middenveld.

Is er dan een probleem? Ja, verschillende. Lokale participatie van het middenveld is nooit 'goed genoeg' en afhankelijk van vele factoren, ondermeer partijpolitieke. Maar ook de moeite om de vertegenwoordiging ingevuld te krijgen, het dubbel en tripel engagement... Deze uitdagingen zullen er echter altijd zijn, en er is op zich geen reden om hierom het systeem van participatie in vraag te stellen. De laatste tien jaar dient zich een veel interessantere verschuiving aan: decentralisatie.

SUBSIDIARITEIT EN 'SLIMME' ONTZUILING

Onder invloed van vooral twee tendensen worden meer en meer beleidsthema's naar het lokale niveau verschoven: subsidiariteit en 'slimme' ontzuiling.

Het subsidiariteitsbeginsel houdt in wezen in dat hogere instanties niet iets moeten doen wat lagere ook kunnen. Daardoor kunnen heel wat beleidsthema's een lokale verankering en verantwoordelijkheid krijgen. Het is een poging om de samenleving te responsabiliseren en het beleid te vereenvoudigen.

'Slimme' ontzuiling, daarmee bedoel ik het volgende. Vlaanderen draagt de gevolgen van een machtige en efficiënte verzuilingsperio-

de. Het grote zuildiscours is ondertussen in de zuilen zelf bijna op de achtergrond geraakt, maar bij de tegenstanders ervan helemaal niet. Zij kijken nog altijd argwanend naar initiatieven vanuit die hoek en plaatsen inhoudelijk correcte acties en opmerkingen graag in de oude 'zuilenvakjes'. Was het niet een van de vorige ministers van Cultuur die in *Bewogen vertellingen* van KWB de strijd tegen de zuilen als uiterst belangrijk omschreef? Welnu, in plaats van de zuilen rechtstreeks te bekampen in het overleg en in hun structuren, kwam men op het idee van de 'slimme' ontzuiling: het wegtrekken van belangrijke thema's naar dáár waar de 'zuilen' het minst hun gestructureerde impact kunnen uitoefenen.

En zo komen we tot lokaal cultuurbeleid, lokaal Noord-Zuid beleid, lokaal sociaal beleid, lokaal jeugdbeleid, lokaal woonbeleid... Principieel en vanuit het huidige politiek 'correcte' denken kan niemand daar iets tegen hebben. Maar met het decentraliseren van de thema's kwam er ook een andere beweging op gang. Als voor deze thema's het lokale niveau verantwoordelijk wordt, dan moet er geschoold personeel komen om dit voor te bereiden en uit te voeren. Toen kwamen de cultuurbeleidscoördinatoren, de Noord-Zuid-medewerkers... en samen met hen de ondersteuningsstructuur van deze nieuwe lokale krachten: Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VMSG), cultuurlokaal... Het is indrukwekkend hoe die zich organiseren, *knowhow* opbouwen, vorming en uitwisseling op poten zetten. Hoewel 'ideologieloos', bepalen ze meer en meer hoe het cultuur- of sociale beleid er morgen zal uit-

zien, welke modellen zullen aangeboden worden aan de lokale overlegstructuren, wat als voorbeeld geldt en wat niet... En dat is nu net het probleem van vandaag. Het lokale middenveld wordt geconfronteerd met een nieuwe partner: een goed ondersteunde beroepskracht die voortdurend tijd kan vrijmaken om de ingewikkelde vereisten van al die decreten op te volgen en vooruit kan denken.

Op tien jaar tijd is ons lokale middenveld in de verdrukking gekomen. Niet omdat onze vrijwilligers minder engagement zouden aan de dag leggen, niet omdat zij minder goed *gecoached* worden, alleen maar omdat er een nieuwe lokale realiteit is gekomen. Dit leidt vandaag en zeker morgen tot verzwakking van die grote organisaties die nog steeds kiezen voor hun 'klassieke' model. Verzwakking lokaal, en dus morgen ook bovenlokaal. Dat hoeft niet en dat mag niet.

Ik heb meer vertrouwen in ideeën die komen vanuit netwerken of ontstaan uit grote discussiemolens met vrijwilligers dan in lumineuze uitvindingen van beroepskrachten die nergens besproken werden. Die eerste komen uit bewegingen. Het is uit respect voor de kwaliteit van die bewegingen en het maatschappelijke effect dat ze al tientallen jaren sorteren, dat het evenwicht lokaal dient hersteld. Zowel in milieu- en Noord-Zuid- als in arbeidersbewegingen hoor ik voorstellen om dat te doen. Tot op heden is daartoe echter nog geen concrete ingreep op het organisatie-model van deze organisaties gebeurd. Is dat nodig? Ik ben niet zeker, maar laten we deze problematiek toch maar ernstig nemen.

wij geven graag stem

aan de samenleving

◆ KOEPEL VAN CHRISTELIJKE WERKNEMERSORGANISATIES ◆

www.acw.be